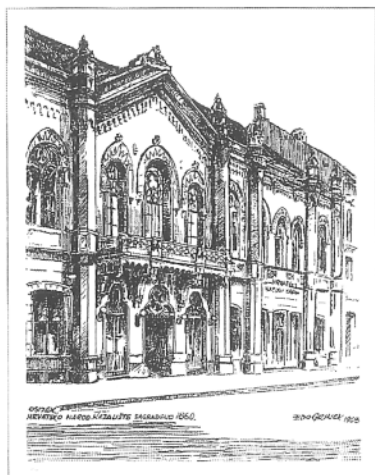


MARTINA PETRANOVIĆ

# Inventura milenija, dio prvi



## KRLEŽINI DANI

U OSIJEKU 2000.

*Krležini dani u Osijeku 2000.,  
Hrvatska dramska književnost i kazalište  
– inventura milenija. Prvi dio,*  
priredio Branko Hećimović,  
Zavod za povijest hrvatske književnosti,  
kazališta i glazbe HAZU,  
Odsjek za povijest hrvatskog kazališta – Zagreb/  
/ Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku,  
Pedagoški fakultet, Osijek,  
Zagreb – Osijek 2001.

Zbornik *Krležini dani u Osijeku 2000.* rezultat je istoimene kazališno-teatrološke manifestacije održane u prosincu 2000. Sadrži dvadeset sedam razrađenih i dopunjenih priopćenja te četiri teatrografsko-bibliografska priloga, a naslovljen je, kako i priliči datom trenutku, *Hrvatska dramska književnost i kazalište – inventura milenija*. Drugim riječima, objavljeni radovi obuhvaćaju širok i raznovrstan spekter tema iz cjelokupne povijesti hrvatske dramske književnosti i kazališta, s posebnim naglaskom na proučavanju nekih možda nedovoljno rasvijetljenih područja i na rezimiranju ili revidiranju postojećih teza.

Od dosljedno provedenoga povijesno-sadržajnog kriterija razvrstavanja odstupa tek uvodni referat komediografa Fadila Hadžića, kojim se nastavlja višegodišnji niz srodnih izlaganja s prethodnih savjetovanja. O vlastitim autorskim poetikama dosad su već govorili Ivan Supek, Boris Senker, Ivan Bakmaz i Ivo Brešan, a na prošlogodišnjim je Danima tradiciju nastavio i Luko Paljetak. Raspravljajući o *križnom putu komedije*, Hadžić problematizira odnos redatelja, glumaca i dramaturga prema komediografu i njegovu djelu te naglašava nužnost poštivanja autorstva.

Unatoč tematskoj raznolikosti radova u Zborniku, moguće je razabrati više manjih cjelina. Starija hrvatska književnost predmetom je radova nekolicine autora. Antun Pavešković piše o žanrovskim odrednicama drama Mavra Vetranovića, a Zlata Šundalić o pastoralnom kompleksu Gledevićeva *Porodenja gospodinova*. Polazeći od tvrdnje književnog teoretičara Williama Empsona da je temeljni postupak pastorale *pojedinostavljanje složenoga*, fenomenom pastoralnog u starijoj hrvatskoj književnosti bavi se i Mira Muhoberac. Milovan Tatarin ustvrđuje razloge odsustva dramske obrade muke Isusove u osamnaestostoljetnoj Slavoniji. Čini se da je osnovnoj namjeri slavonskih pisaca – širenju vjerskog osjećaja u narodu – više odgovarala narativno-dijaloška negoli scenska forma. Nikola Batušić piše o temeljnim obilježjima često zanemarivanog korpusa anonimne kajkavske drame (oko tri-

deset pet dramskih djela nastalih između 1791. i 1834., uglavnom prema njemačkim, francuskim pa i talijanskim predlošcima), s posebnim osvrtom na nedavno objavljenu komediju *Mislivolesnik iliti Hipohondrijakuš*, prvi put izvedenu 1803. u Sjemenišnom kazalištu na zagrebačkom Kaptolu (gdje je izvedena i većina ostalih kajkavskih drama). Dunja Fališevac opisala je funkcioniranje kulturoloških kodova u Molièreovim dramama i prema njima nastalim frančezarijama. Premda su Dubrovčani prekodirali francuske predloške u skladu s domaćom književnom tradicijom, sveli individualizirane francuske likove na razinu stereotipa i klišeja i prilagodili klasnu strukturu predloška aristokratskoj strukturi vlasti Dubrovačke Republike, frančezarije su, tvrdi Fališevac, znak demokratskih promjena i težnje da se u dubrovačku književnost uvede svjetonazorski liberalniji tip dramskih djela. Suvremenim uprizorenjima frančezarija na Dubrovačkim ljetnim igrama pozabavila se Katja Bakija. Iako rijetko na repertoaru (od 1950. izvedeno ih je svega sedam, i to uglavnom kao gostovanja), dubrovačke su prerade Molièreovih drama naišle na dobar prijem publike, baš kao i u prvoj polovici 18. stoljeća kad ih je prikazano ukupno 23.

Nekoliko je članaka povezano temom moderne: o javljanju različitih opredmečenja erosa u dramatici moderne na primjeru Vojnovića, Begovića, Tucića, Ogrizovića, Kamova, Galovića i Krleže piše Darko Gašparović, o utopiji i viziji u djelima ranog Miroslava Krleže Sibila Petlevski. Istoj skupini pripadaju i tri teatrološka rada. Ustvrdivši kako opus Ive Raića dosada još nije dovoljno istražen i vrednovan, Antonija Bogner-Šaban analizira Raićevu glumačku i redateljsku poetiku te mu time pokušava osigurati zaslužen mjesto u povijesti hrvatskog kazališta. Ana Lederer piše o redateljskom ekspresionizmu Tita Strozija koji najjasnije dolazi do izražaja u Strozijevim režijama vlastitih tekstova *Zrinski* (1924.) i *Ecce homo!* (1925.) te Mesarićevih *Kozmičkih žonglera* (1926.) i Muradbegovićeva *Bijesnog pseta* (1926.). Lederer pritom posebno ističe kako se upravo iz scenskog ekspresionizma 1920-ih *afirmiralo i prvo razdoblje modernoga hrvatskog redateljskog kazališta*. Branko Hećimović, ujedno i priređivač Zbornika, razmatra glumačko djelo Vike Podgorske te prilaže popis uloga koje je Podgorska tumačila tijekom dugogodišnjeg angažmana u zagrebačkome Hrvatskom narodnom kazalištu. Budući da popis obuhvaća više od stotinu uloga, možemo spomenuti tek neke, npr. Vojnovićevu Anicu u *Maškaratama ispod kuplja*, Begovićevu *Gigu Barićevu* u *Bez trećega* i Agnezu u *Pustolovu pred vratima*, te niz uloga u paru s jednako legendarnim Dubravkom Dujšinom, npr. Kleopatru u Shakespeareovu *Antoniju i Kleopatri* ili Lauru u Krležinoj *U agoniji*.

Suvremenom dramom i kazalištem bavi se više radovala. Helena Peričić analizira važnije sastavnice dramskog opusa Luka Paljetka, primjerice esejističke umetke, glazbenost i s time povezanu pjesničkost, intertekstualnost i citatnost, te naglašava *postmodernističku neobveznost, otvorenost i samorastvaranje* Paljetkova opusa. Adriana Car-Mihec govori o hrvatskim prikazanjima s kraja 20. stoljeća na primjeru dramskih radova Nina Škrabea, Ivana Bakmaza, Bogdana Maleševića i Darka Lukića. Anatolij Kudrjavcev piše o zahtjevima koje pred kazališnog kritičara postavlja današnje kazalište i društvena stvarnost. Kritičar mora biti nepristran, analitički precizan, pa čak i didaktičan utoliko što priznaje samo umjetničke vrijednosti, te svjestan da je osuđen na osamljenost i marginalnost *jer samo tako može očuvati čistoću svoje vizure te zastupati isključivo umjetnost i smisao*.

Zbornik sadrži i nekoliko preglednih radova, primjerice o stoljeće i pol dujoj tradiciji hrvatskoga pučkog komada (Marijan Bobinac) te o 140 godina mjuzikla u Hrvatskoj, od Ivana Zajca do Alfija Kabilja (Stanislav Tuksar). Stanislav Marijanović osvrnuo se pak na dramsko-kazališne natuknice u Zoch-Mencinovo *Hrvatskoj enciklopediji* i podcrtao činjenicu da su inicijatori i realizatori enciklopedije upravo profesori osječke gimnazije. Na taj je način, kaže, pokušao stati nakraj *podcjenjivanju kapitalnih nacionalnih postignuća provincije*.

Osobit prilog proučavanju povijesti hrvatskoga kazališta predstavljaju i dva dosad nespomenuta rada: referat Ivana Lozice o vezi mačevnih plesova s običajem biranja kralja te Senkerova analiza danas gotovo zaboravljena Rubinova časopisa "Gluma" (izlazio je od rujna 1943. do siječnja 1945.), dragocjenog vrela podataka o hrvatskoj dramskoj književnosti i filmu za vrijeme Drugoga svjetskoga rata.

Kao i svih devet dosadašnjih zbornika sa znanstvenog savjetovanja *Krležini dani u Osijeku* i ovaj se posljednji odlikuje bogatstvom ponuđenih tema, suvremenim pristupom gradi i napose oživljenom dramsko-kazališnom baštinom. U prosincu prošle godine mnogobrojni su stručnjaci nastavili započetu inventuru milenija. Kamo ih je ona odvela? Pričekajmo *Krležine dane u Osijeku 2001*.